

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

ГРОШІ ТА КРЕДИТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня
«бакалавр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

КРОПИВНИЦЬКИЙ 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

ГРОШІ ТА КРЕДИТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня
«бакалавр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Затверджено на засіданні
кафедри «Фінанси, банківська
справа та страхування»
протокол № 4 від «16» квітня 2018р.

КРОПИВНИЦЬКИЙ 2018

Гроші та кредит: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Автори-укладачі: Н.В. Гаврилова, Л. М. Петренко. – Кропивницький: ЦНТУ, 2018. – 94 с.

Автор-укладач:

Гаврилова Наталія Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Центральноукраїнського національного технічного університету

Петренко Лариса Михайлівна, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Центральноукраїнського національного технічного університету

Рецензент:

Коцюрба Ольга Юріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Центральноукраїнського національного технічного університету

Відповідальний за випуск:

Фрунза Світлана Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Центральноукраїнського національного технічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗМІСТ КУРСУ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ».....	6
2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З КУРСУ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»	22
3. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ СТУДЕНТА ТА ВИМОГИ ДО ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	61
4. ТЕМАТИКА РОБОТИ ДИСКУСІЙНОГО КЛУБУ	80
5. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ	81
6. ТЕМАТИКА, ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ .	82
7. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ НА ЕКЗАМЕН З КУРСУ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ» ...	87
8. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»	90
9. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92

ВСТУП

Гроші є невідемним елементом розвинутого ринкового господарства. Сучасна економіка не може обійтись без грошей, кредиту, банківських структур. Закономірності функціонування грошей і грошового ринку, банків і банківської системи формують економічну політику держави взагалі і грошово-кредитну політику Національного банку України зокрема, здійснює державне регулювання всіх сфер економічного життя суспільства. Питання регулювання грошово-кредитної сфери економіки є однією з найбільш актуальних у вітчизняних теоретичних та практичних наукових дослідженнях. Актуальність питання першочергово висунула дослідження в галузі економічних наук, вивчення сутності та механізмів функціонування категорій «гроші» та «кредит». На їх використанні ґрунтується сфера економічних взаємовідносин, де здійснюється акти купівлі-продажу. У зв'язку з цим вивчення дисципліни «Гроші та кредит» є необхідною передумовою підготовки економістів вищої кваліфікації. Останнім часом наука про гроші та кредит займає провідне місце серед усіх економічних дисциплін.

Наукове розуміння проблеми грошей, грошового обігу, кредитних відносин банківської справи є необхідною складовою становлення економічних знань студентів. Особливо важливу роль ця дисципліна відіграє у підготовці фахівців з фінансів та кредиту. Дисципліна «Гроші та кредит» забезпечує науково-теоретичну та методологічну основу для формування системи знань з фінансів та кредиту.

Мета курсу «Гроші та кредит» полягає у вивченні теоретико-методичних засад і організаційно-правового механізму функціонування в ринковій економіці грошей, кредиту та банків.

Предмет навчальної дисципліни є грошова і кредитна системи як центральні ланки інфраструктури грошового ринку.

В рамках дисципліни «Гроші та кредит» вивчаються теоретичні та прикладні аспекти готівково-грошового обігу та кредитування .

Завдання дисципліни:

- з'ясування сутності, функцій та ролі грошей і кредиту;
- механізму функціонування грошової системи в ринковій економіці;
- закономірностей функціонування валютного ринку і валютної системи, грошового ринку;
- засвоєння ролі, специфіки та практики використання грошово-кредитної політики центрального банку, напрямів діяльності банків та небанківських фінансових інститутів щодо грошово-кредитного обслуговування суб'єктів господарювання та населення в Україні.

Дисципліна «Гроші та кредит» відноситься до числа нормативних дисциплін і дозволяє сформувати у майбутніх фінансистів комплексне уявлення про сучасні аспекти готівково-грошового обігу та кредитування.

Курс «Гроші та кредит» базується на попередньому вивченні дисциплін «Економічна теорія», «Мікро та Макроекономіка», «Економічна історія».

1. ЗМІСТ КУРСУ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Тема 1. Сутність та функції грошей

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей.

Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Специфіка прояву суті грошей у різних економічних системах. Гроші як особливий товар, мінова і споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота. Ідеальні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань у якості грошей.

Функції грошей. Поняття функції грошей та їх еволюція. Функція міри вартості, її суть і сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошове вираження вартості товарів. Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д.,

Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.

3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 2.Грошовий обіг і грошові потоки

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту.

Грошові потоки. Поняття грошового потоку та критерії їх класифікації. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Балансування потоку національного доходу та потоку національного продукту через внутрішній і зовнішній грошові ринки.

Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту. Сектор грошового обороту, фінансовий та кредитний сектори.

Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори, що визначають її зміну. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу та її вплив на масу і стабільність грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Закон кількості грошей, необхідних для обороту, його суть, вимоги та наслідки порушення вимог. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.

2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.

3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 3. Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми прояву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.

2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.

3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 4. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи.

Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого і кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти — гривні.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання — методи прямого впливу і методи опосередкованого впливу. Грошово-кредитна політика центрального банку — суть, типи, стратегічні цілі, проміжні та тактичні задачі. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі, державного регулювання ринкової економіки.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. — Тернопіль: ТНЕУ, 2018. — 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. — Харків: Світ книг. — 2015. — 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. — К.: Кондор, 2013. — 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. — [6-те вид., перероб. і доп.]. — К. : КНЕУ, 2011. — 589 с.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Інфляція: суть, форми прояву, причини та наслідки. Причини інфляції, інфляція попиту та інфляція витрат. Вплив інфляції на виробництво,

зайнятість та життєвий рівень. Інфляція в системі державного регулювання грошової сфери. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на інвестиції та розвиток виробництва. Інфляція та економічний цикл. Монетаристські та кейнсіанські погляди на наслідки і роль інфляції.

Державне регулювання інфляції. Антиінфляційна політика. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ. Способи класифікації грошових реформ. Стабілізація грошей як основна мета реформи. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Порядок випуску гривні в оборот у вересні 1996р.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Суть та види валютних відносин. Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення та механізм забезпечення конвертованості валюти. .

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Основні види валютних операцій. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Валютне регулювання: суть та необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентация статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютної виручки, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо). Платіжний баланс в механізмі валютного регулювання. Органи валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Розвиток валютної системи України, Європейська валютна система. Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ у її функціонуванні. Проблеми формування валютної системи країн СНД.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика

Суть пропозиції грошей. Теоретичні засади, чинники зміни та формування пропозиції грошей. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор.

Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Грошово-кредитна політика України в перехідний період у світлі сучасних монетаристських теорій. Сутність грошово-кредитної політики. Типи грошово-кредитної політики (експансійна та рестрикційна). Цілі грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики.

Основні режими грошово-кредитної політики центральних банків. Ліквідність банківської системи та механізм її забезпечення.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

Роль грошей у ринковій економіці. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираження вартості грошей при різних їх формах. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент. Монетарна економіка. Концепція нейтральності грошей.

Еволюція ролі грошей в економіці України. Напями використання грошей у трансформаційній економіці.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 9. Теорія грошей

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей та трудової теорії вартості.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І. Фішера. «Кембріджська версія» кількісної теорії.

Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінці ролі держави в економічному регулюванні та механізмів впливу на економіку. «Передаточний механізм» у трактовці Кейнса. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактовок ролі держави в регулюванні економіки. Вклад М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.

Зближення позицій монетаристів та неокейнсіанців у їхніх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 10. Сутність та функції кредиту

Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Кредит як форма суспільних відносин. Позичковий капітал та кредит. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Теорії кредиту. Монетаристські погляди на кредит. Кредит у системі державного регулювання економіки.

Економічна основа, стадії та закономірності руху кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.

Функції та роль кредиту. Поняття функцій кредиту та їх класифікація. Характеристика окремих функцій кредиту. Економічні межі кредиту. Забезпечення зобов'язань позичальника перед банком. Основні напрями прояву ролі кредиту в ринковій економіці.

Розвиток кредитних відносин у перехідній економіці України. Відновлення комерційного кредиту та фактори, що гальмують його розвиток. Труднощі розвитку банківського кредиту. Еволюція державного та споживчого кредиту.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 11. Форми, види та роль кредиту

Форми прояву кредиту. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого, лихварського, лізингового, державного, ломбардного, іпотечного. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Принципи банківського кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

Міжнародний кредит та його значення для України.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 12. Теоретичні засади процента

Історичні передумови розвитку позичкового процента та позичкового капіталу. Проблеми захисту позичкового капіталу. Лихварський капітал. Функції процента. Формування процентної ставки за кредитом. Маржа, номінальна процентна ставка. Дисконтна ставка. Процент за кредит. Суть проценту, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки проценту. Процент в умовах інфляції. Роль процента. Нарахування процента за цінними паперами.

Формування процентної ставки по кредитах в умовах інфляції. Роль позичкового процента в умовах інфляції. Процентна політика комерційних банків.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 13.Фінансове посередництво грошового ринку

Небанківські фінансово-кредитні установи, їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Поняття кредитної системи та механізм її забезпечення. Особливості розвитку кредитних систем в різних країнах. Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ в Україні. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків. Банківська система: сутність, принципи побудови та необхідність її формування. Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення.

Поняття та значення стійкості банків. Установлення економічних нормативів діяльності комерційних банків. Нагляд і контроль за діяльністю банків. Страхування банківських депозитів та кредитів. Створення банківських резервів.

Небанківські кредитно-фінансові установи та їх роль в накопиченні капіталу. Види небанківських установ: страхові компанії, пенсійні фонди, лізингові компанії, ломбарди, інвестиційні фонди та компанії; фінансові компанії; факторингові компанії, довірчі товариства, кредитні товариства, кредитні спілки тощо.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 14. Комерційні банки

Банки другого рівня, їх походження, види, правові основи організації. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика. Універсальні та спеціалізовані банківські установи. Поділ універсальних банків на комерційні, ощадні та спеціалізовані. Банки другого рівня, їх походження, види, правові основи організації. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика. Активні та пасивні операції комерційних банків. Банківські послуги.

Особливості формування комерційних банків в Україні.

Формування ресурсів комерційних банків. Організація та форми банківського кредитування. Контроль та регулювання діяльності комерційних банків з боку центрального банку.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського контролю

Рівні банківської системи. Перший та другий рівень банківської системи. Походження центральних банків. Призначення та правовий статус та основи організації центральних банків. Призначення центрального банку як управління грошовим оборотом з метою забезпечення стабільного не інфляційного розвитку економіки.

Функції центральних банків. Емісія готівки та забезпечення нею комерційних банків. Вплив центрального банку на грошовий оборот через зміну пропозиції грошей та зміну ціни грошей. Основні напрями діяльності центральних банків. Участь центрального банку у формуванні пропозиції грошей, як готівкового так і безготівкового (депозитного) компоненту. Державно-владні повноваження центральних банків.

Грошово-кредитна політика центральних банків, її мета, завдання та інструменти. Грошово-кредитна політика в системі економічної політики держави і механізм її впливу на макроекономічні показники. Нормативно-

правові засади проведення грошово-кредитної політики. Сучасні інструменти та цілі проведення грошово-кредитної політики.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Тема 16. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Сутність та мета діяльності міжнародних валютно-кредитних та фінансових установ. Створення та мета діяльності.

Формування світового ринку позичкового капіталу. Структура світового ринку позичкового капіталу. Валютні операції світового ринку позичкового капіталу. Міжнародний кредит та його класифікація. Поняття євrorинку та євровалют.

Банк міжнародних розрахунків (БМР), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство гарантії інвестицій (БАГІ), регіональні банки розвитку на різних континентах, а також Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський фонд валютного співробітництва (ЄФВС) та інші. Форми співробітництва міжнародних валютно-кредитних та фінансових установ з Україною.

Рекомендована література

1. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
3. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Розподіл навчальних годин по курсу «Грошово-кредитні системи»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
I семестр												
Тема 1. Сутність та функції грошей	22	4	4			14		2				10
Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки	18	4	4			10			1			10
Тема 3. Грошовий ринок	14	2	2			10			1			10
Тема 4. Грошові системи	18	4	4			10		2				10
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	14	2	2			10			1			15
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи	18	4	4			10			1			15
Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика	18	4	4			10		2				10
Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці	14	2	2			10			1			10
Тема 9. Теорія грошей	14	2	2			10			1			18
Разом 1 семестр1	180	28	28			94	120	6	6			108

II семестр											
Тема 10. Сутність та функції кредиту	18	2	2			14		2			18
Тема 11. Форми, види та роль кредиту	18	4	4			10		2			20
Тема 12. Теоретичні засади процента	14	2	2			10					20
Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку	18	4	4			10		2			20
Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків	22	6	6			10		2			20
Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління	22	6	6			10		2			20
Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	24	4	4			10		2			20
Підготовка до іспиту						30					30
Разом 2 семестр	150	28	28			94	180	6	6		168
Усього годин	300	52	52			188	300	12	12		276

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВ З КУРСУ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Тема 1. Сутність і функції грошей

Мета заняття – засвоєння механізму походження грошей; зрозуміння логіки економічної форми грошей, об'єктивної зумовленості переходу від повноцінних грошей до неповноцінних, з'ясування сутності грошей та їхніх функцій.

План

1. Походження грошей. Роль держави у створенні грошей.
2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Функції грошей.
6. Якісні властивості грошей. Способи забезпечення якісних властивостей.
7. Роль грошей у розвитку економіки.

Ключові терміни і поняття

Гроші, паперові гроші, металеві гроші, електронні гроші, кредитні гроші, монети, банкноти, чеки, векселя, гроші як засіб платежу, гроші як засіб нагромадження, гроші як засіб обігу, гроші як міра вартості, гроші як засіб нагромадження, гроші як гроші, гроші як капітал

Теми рефератів

1. Роль грошей у перехідний період до ринкової економіки в Україні.
2. Взаємозв'язок функцій грошей та вплив на них зміни вартості грошей.
3. Демонетизація золота: причини та наслідки.
4. Ціна як грошове вираження вартості товарів.

Контрольні питання

1. В чому різниця між еволюційною та раціоналістичною концепцією походження грошей?
2. Яка роль держави у формуванні феномена грошей?
3. В чому полягають недоліки бартерного обміну порівняно з грошовим?
4. Чому золото втратило грошові функції?
5. Які форми кредитних грошей ви знаєте?
6. Що таке процент і альтернативна вартість грошей?
7. Чим гроші відрізняються від звичайного товару?
8. Які функції виконують гроші?
9. Що таке масштаб цін?
10. Яка кількість грошей потрібна в обігу для забезпечення виконання грошима функції засобу обігу?
11. Платіжна криза. Що це таке?
12. Форма нагромаджень і заощаджень, їх мотиви і вплив на розвиток економіки й добробуту населення.
13. Світові гроші.
14. Роль грошей в умовах командно-адміністративної системи.
15. Роль грошей в умовах переходу до ринкової економіки.
16. Яка роль грошей у стимулюванні та регулюванні суспільного виробництва?

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.

6. Колодізєв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізєв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.

8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки

Мета заняття – засвоїти сутність та форми грошового обігу; наслідки зміни грошової маси.

План

1. Сутність та економічна основа грошового обороту, основні суб'єкти та ринки, які він обслуговує.

2. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування.

3. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів.

4. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база.

5. Швидкість обігу грошей.

6. Закон грошового обігу.

7.Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Ключові поняття і терміни

Грошовий оборот, грошовий обіг, готівковий грошовий обіг, безготівковий грошовий обіг, грошові потоки, грошова маса, грошові агрегати, грошова база, кількість грошей в обігу, монетизація економіки.

Теми рефератів

1. Сучасні засоби платежу які обслуговують грошовий оборот.
2. Основна характеристика банкнот та розмінної монети.
3. Суть та особливості використання депозитних грошей.
4. Проблема монетизації економіки України.

Контрольні питання

1. В чому різниця між еволюційною та раціоналістичною концепцією походження грошей?
2. Яка роль держави у формуванні феномена грошей?
3. В чому полягають недоліки бартерного обміну порівняно з грошовим?
4. Чому золото втратило грошові функції?
5. Які форми кредитних грошей ви знаєте?
6. Що таке процент і альтернативна вартість грошей?
7. Чим гроші відрізняються від звичайного товару?
8. Які функції виконують гроші?
9. Що таке масштаб цін?
10. Яка кількість грошей потрібна в обігу для забезпечення виконання грошима функції засобу обігу?
11. Платіжна криза. Що це таке?
12. Форма нагромаджень і заощаджень, їх мотиви і вплив на розвиток економіки й добробуту населення.

13. Світові гроші.
14. Роль грошей в умовах командно-адміністративної системи.
15. Роль грошей в умовах переходу до ринкової економіки.
16. Яка роль грошей у стимулюванні та регулюванні суспільного виробництва.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.
9. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 3. Грошовий ринок

Мета заняття – визначити сутність, структуру та особливості прояву грошового ринку; засвоїти особливості формування та чинники зміни попиту на гроші та пропозицію грошей; зрозуміти механізм впливу змін у попиті та пропозиції грошей на динаміку рівня процента.

План

1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
2. Інституційна модель грошового ринку.
3. Структура грошового ринку.
4. Попит на гроші.
5. Пропозиція грошей.
6. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку.
7. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Ключові поняття і терміни

Грошовий ринок, фінансовий ринок, ринок грошей, ринок капіталів, товарний ринок, попит на гроші, трансакційний попит на гроші, попит на гроші як на активи, пропозиція грошей, середньо, і довгострокові кредитні операції, маса грошей в обігу, рівновага на грошовому ринку

Теми рефератів

1. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні.
2. Фінансові посередники на грошовому ринку.
3. Структура вітчизняного грошового ринку.
4. Особливе місце банків серед суб'єктів грошового ринку.
5. Механізм балансування попиту і пропозиції на грошовому ринку.
6. Канали прямого та опосередкованого фінансування на грошовому ринку в Україні.

Контрольні питання

1. Що таке грошовий ринок?
2. Яке місце займає грошовий ринок в структурі грошового обороту?
3. Які види банківських резервів ви знаєте.
4. В чому полягає роль грошового ринку в економіці?
5. Чим відрізняються операції купівлі-продажу на грошовому і на товарному ринках.
6. Що є інструментом купівлі-продажу на грошовому ринку?
7. Які види інструментів використовуються на грошовому ринку?
8. Що таке боргові і не боргові інструменти грошового ринку?
9. Чим відрізняється ціна на грошовому ринку від ціни на товарному?
10. Поясніть, у чому полягає різниця між грошовим ринком, ринком грошей та ринком капіталів.
11. Хто є суб'єктами грошового ринку?
12. Назвіть основні групи фінансових посередників.
13. Які два сектори грошового ринку виділяють?
14. Чим характерні потоки грошей у секторах прямого і опосередкованого фінансування.
15. Як пов'язаний попит на гроші зі швидкістю обігу грошей?
16. Які три мотиви накопичення грошей визначаються в економічній літературі?
17. Які чинники впливають на попит на гроші?
18. Накресліть графік кривої попиту на гроші в системі координат та її зміщення у випадку збільшення обсягу номінального валового продукту.
19. У чому полягає сутність пропозиції грошей?
20. Як впливає грошова емісія банків на пропозицію грошей?
21. Сформулюйте зв'язок між інвестиціями та заощадженнями.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.
9. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 4. Грошові системи

Мета заняття — з’ясувати сутність та механізм функціонування грошових систем та основних видів грошових систем; засвоїти процес формування грошової системи в Україні; визначити цілі грошово-кредитної політики та адекватні інструменти цієї політики.

План

1. Суть, призначення грошової системи та її місце в економічній системі країни. Структура грошової системи.
2. Характеристика елементів грошової системи. Види грошових систем.
3. Типи грошових систем та їх еволюція.
4. Державне регулювання грошового обороту та місце в ньому фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики.
5. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти.

Ключові терміни і поняття

Грошова система, монометалізм, золотий монометалізм, срібний монометалізм, біметалізм, найменування грошових одиниці, тип грошової одиниці, національна грошова одиниця, іноземна грошова одиниця, грошово-кредитне та валютне регулювання, грошово-кредитна політика, створення грошової системи в Україні.

Теми рефератів

1. Масштаб цін в умовах золотого стандарту та демонетизації золота.
2. Створення і розвиток грошової системи в Україні.
3. Сучасна грошово-кредитна політика в Україні.
4. Інструменти грошово-кредитної політики та їх застосування в Україні.
5. Грошова система економіки ринкового типу.
6. Методи регулювання грошового обігу в Україні.

Контрольні питання

1. Що таке грошова система.
2. Чому грошова система визначається загальнодержавними законами.
3. Які складові елементи грошової системи, її визначення?
4. Які типи грошових систем ви знаєте?

5. Які існують форми металевих грошових систем?
7. Що таке біметалізм і монометалізм, золотомонетний стандарт.
8. Назвіть основні системи забезпечення банкотної емісії за умов золотомонетного стандарту.
9. Охарактеризуйте паперово-грошову систему
10. Які види золотомонетного стандарту ви знаєте?
11. Дайте характеристику грошової системи ринкового типу. Чим вона відрізняється від грошової системи неринкового типу.
12. Які ви знаєте методи регулювання грошового обігу.
13. Як запроваджувалася в оборот нова національна валюта України?

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9.Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Мета заняття — з'ясувати сутність та закономірності розвитку інфляції, вивчити сутність та види грошових реформ

План

1. Сутність види та закономірності розвитку інфляції.
2. Причини інфляції.
3. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
4. Державне регулювання інфляції.
5. Сутність та види грошових реформ

Ключові поняття і терміни

Інфляція, емісія грошей, кризовий стан економіки, внутрішні та зовнішні чинники інфляції, темпи інфляції, типи інфляції, індекс інфляції, зростання грошової маси, позитивний та негативний ефект інфляції, нестійкість грошової системи, грошові реформи, дефляція, нуліфікація, деномінація, ревальвація, грошова реформа в Україні.

Теми рефератів

1. Особливості інфляційних процесів в Україні
2. Особливості проведення грошової реформи в Україні (1992 -1996).

Контрольні питання

1. В чому різниця між еволюційною, та раціоналістичною концепцією походження грошей?
2. Яка роль держави у формуванні феномена грошей?

3. В чому полягають недоліки бартерного обміну порівняно з грошовим?
4. Чому золото втратило грошові функції?
5. Які форми кредитних грошей ви знаєте?
6. Що таке процент і альтернативна вартість грошей?
7. Чим гроші відрізняються від звичайного товару?
8. Які функції виконують гроші?
9. Що таке масштаб цін?
10. Яка кількість грошей потрібна в обігу для забезпечення виконання грошима функції засобу обігу?
11. Платіжна криза. Що це таке?
12. Форма нагромаджень і заощаджень, їх мотиви і вплив на розвиток економіки й добробуту населення.
13. Світові гроші.
14. Роль грошей в умовах командно-адміністративної системи.
15. Роль грошей в умовах переходу до ринкової економіки.
16. Яка роль грошей у стимулюванні та регулюванні суспільного виробництва

Список рекомендованих джерел

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчальний посібник / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 336с.
2. Алексеев І. Б. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. Б. Алексеев, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
3. Булеєв І.П. Гроші та кредит /Булеєв І.П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.
4. Гроші та кредит: Курс лекцій з навчальної дисципліни / За ред. С. І. Кручка – К.: ДІЯ, 2000р. – 132с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.

6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
7. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
8. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
9. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
10. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навчальний посібник / За ред. Б. Л. Луціва. 2-ге видання, перероблене – Тернопіль: Карт – бланш, 2000р. – 225с.
11. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.
12. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
13. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

Мета заняття — з'ясувати сутність, структуру та особливості прояву валютних відносин; визначити перелік функцій, що виконують суб'єкти валютних відносин; засвоїти особливості формування валютної системи.

План

1. Поняття валюти, її види та сфери застосування.
2. Валютний курс: сутність, основи формування та чинники впливу. Види валютних курсів. Номінальний та реальний валютний курс.
3. Валютний ринок: сутність, об'єкти та суб'єкти, ціна, інфраструктура. Чинники впливу на кон'юнктуру валютного ринку.
4. Ознаки конвертованості валюти.

5. Валютна система і особливості її формування в Україні.
6. Національна валютна система.
7. Світова валютна система.
8. Регіональні валютні системи.
9. Валютне регулювання, його цілі, методи та вплив на економіку.

Органи валютного регулювання.

Ключові поняття і терміни

Валюта, національна валюта, іноземна валюта, колективна валюта, валютний курс, номінальний та реальний валютний курс, фіксований валютний курс, плаваючий валютний курс, валютний ринок, валютні блоки, валютні зони, Бреттон-вудська валютна система, Ямайська валютна система, система валютного регулювання і валютного контролю.

Теми рефератів

1. Особливості формування валютної системи України.
2. Механізм валютних операцій у комерційних банках.
3. Міждержавне валютне регулювання та його вплив на національну валютну систему.
4. Доцільність валютних обмежень в Україні.
5. Євро та формування механізму взаємодії гривні з новою валютою Європи.
6. Суть, побудова та використання золотовалютних резервів.
7. Сутність, призначення та використання золотовалютних резервів.
8. Тенденції розвитку валютного ринку України.

Контрольні питання

1. Дайте визначення валюті, як економічній категорії.
2. Розкрийте зміст та особливості взаємодії сукупностей економічних і валютних відносин.

3. Що таке валютний механізм?
4. За допомогою яких важелів здійснюється взаємодія національних і світових
5. Дайте визначення світової валютної системи. Які основні етапи розвитку пройшла валютна система?
6. Охарактеризуйте функціонування золотовалютної світової системи
7. Як забезпечувалась сталість іноземних валют в системі золотомонетного стандарту?
8. Розкрийте суть механізму функціонування Бреттон-Вудської валютної системи.
9. Охарактеризуйте Ямайську валютну систему.
10. Дайте визначення дисконтної політики та валютної інтервенції.
11. Перерахуйте основні форми валютних обмежень і вкажіть причини їх запровадження.
12. Що визначає валютний баланс України.

Список рекомендованих джерел

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчальний посібник / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 336с.
2. Алексеев І. Б. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. Б. Алексеев, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
3. Булеєв І.П. Гроші та кредит /Булеєв І.П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.
4. Гроші та кредит: Курс лекцій з навчальної дисципліни / За ред. С. І. Кручка – К.: ДІА, 2000р. – 132с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.

7. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.

8. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

9. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ,2008. – 176с.

10. Михайловська І. М. Гроші та кредит: теорія / Михайловська І. М. – К.: Кондор, 2013. – 432 с.\

11. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

12. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

13. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика

Мета заняття — засвоїти сутність пропозиції грошей, розглянути механізм формування пропозиції грошей, грошово-кредитну політику: її цілі, інструменти та заходи.

План

1. Суть пропозиції грошей.
2. Теоретичні засади , чинники зміни та формування пропозиції грошей.
3. Сутність грошово-кредитної політики.
4. Типи грошово-кредитної політики.
5. Цілі грошово-кредитної політики.
6. Інструменти грошово-кредитної політики.

7. Основні режими грошово-кредитної політики центральних банків.
8. Ліквідність банківської системи та механізм її забезпечення.

Ключові поняття і терміни

Пропозиція грошей, пропозиція грошей на рівні економічного суб'єкта, пропозиція грошей на макроекономічному рівні, емісія грошей, випуск депозитних грошей, грошово-кредитна (монетарна) політика, управління кількістю грошей в обігу, соціально-економічні передумови проведення монетарної політики, рестрикцій на та експанційна грошово-кредитна політика.

Теми рефератів

1. Баланс центрального банку і його місце у формуванні пропозиції грошей.
2. Механізм впливу на пропозицію грошей окремих економічних суб'єктів.
3. Проблемні питання реалізації грошово-кредитної політики в Україні та її перспективи.
4. Вплив стану державних фінансів на пропозицію грошей.

Питання до самоконтролю

1. Що таке пропозиція грошей і які фактори впливають на неї?
2. Охарактеризуйте механізм поповнення маси грошей в обороті,
3. Дайте пояснення стратегічним і тактичним цілям грошово-кредитної політики.

Список рекомендованих джерел

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчальний посібник / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 336с.

2. Алексєєв І. Б. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. Б. Алексєєв, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
3. Булеєв І.П. Гроші та кредит /Булеєв І.П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.
4. Гроші та кредит: Курс лекцій з навчальної дисципліни / За ред. С. І. Кручка – К.: ДІА, 2000р. – 132с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.є.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
7. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
8. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
9. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
10. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навчальний посібник / За ред. Б. Л. Луціва. 2-ге видання, перероблене – Тернопіль: Карт – бланш, 2000р. – 225с.
11. Демківський А. Гроші та кредит /Демківський А.Г.: Навчальний посібник – К.: Дакор, 2007. – 528с.
12. Ільїна С.В. Гроші та кредит: навч. посібник /С.Б. Ільїна, В.П. Шило, В.І. Кисла. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 368с.
13. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: навч. посіб. / Коваленко Д.І.– [3-ге вид., змін. і доп.] - К.: ЦУЛ, 2011. – 352 с.9.
14. Колодзєв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзєв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
15. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

Мета заняття — з'ясувати, яку роль виконують гроші в ринковій економіці, розглянути якісний та кількісний аспекти ролі грошей.

План

1. Роль грошей у розвитку економіки
2. Якісний і кількісний аспекти ролі грошей
3. Еволюція ролі грошей в економіці України
4. Напрями використання грошей у трансформаційній економіці

Ключові поняття і терміни

Гроші, роль грошей, грошові відносини, суспільна роль грошей, якісний аспект ролі грошей, кількісний аспект ролі грошей, використання грошей, оздоровлення грошового обігу, цілі грошово-кредитної політики, використання грошей, державний бюджет, податки, грошово-кредитне регулювання економіки.

Контрольні питання

1. Яку роль виконують гроші?
2. Яку роль виконує держава у функціонуванні грошей?
3. Яке значення мають гроші в сучасних умовах регулювання економіки?
4. Яку економіку називають монетарною?
5. У чому полягає сутність нейтральності грошей?

Список рекомендованих джерел

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчальний посібник / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 336с.
2. Алексеев І. Б. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. Б. Алексеев, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.

3. Булеєв І.П. Гроші та кредит /Булеєв І.П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.
4. Гроші та кредит: Курс лекцій з навчальної дисципліни / За ред. С. І. Кручка – К.: ДІА, 2000р. – 132с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
7. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
8. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
9. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.
10. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
11. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 9. Теорії грошей

Мета заняття — засвоїти сутність та види сучасних теорій грошей; засвоїти сутність кількісної теорії грошей та напрямів сучасного монетаризму; розглянути внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.

План

1. Металістична теорія грошей.
2. Номіналістична теорія грошей.
3. Класична кількісна теорія грошей.
4. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей.
5. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.

6. Сучасний монетаризм як напрямок розвитку кількісної теорії.
7. Маржиналізм.
8. Теорія раціональних очікувань.

Ключові поняття і терміни

Класична кількісна теорія грошей, грошовий обіг, товарний обмін, епоха первісного нагромадження капіталу, багатство і гроші, меркантилізм, залежність рівня цін від кількості благородних металів, рівняння обміну, теорія граничної корисності, цінність грошей, сучасний монетаризм, реалізація монетарної політики, макроекономічна стабілізація економіки.

Теми рефератів

1. "Кон'юнктурний" варіант кількісної теорії грошей М. І. Туган - Барановського.
2. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.
3. Вклад М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.
4. Грошово-кредитна політика України в перехідний період у світлі монетаристської теорії.

Контрольні питання

1. Поясніть суть металістичної теорії грошей?
2. Назвіть три метаморфози металістичної теорії.
3. У чому виявляється внутрішня єдність номіналістичної теорії грошей з кількісною?
4. У чому полягає сутність кількісної теорії грошей ?
5. Які основні напрями кількісної теорії?
6. Які соціально-економічні події послугували базою для формування ідеї кількісної теорії грошей?

7. У чому полягають основні постулати класичної кількісної теорії грошей?

8. Сформулюйте "рівняння обміну". Хто являється його автором.

9. Який внесок М. І. Туган - Барановського в кількісну теорію грошей. Представником якого напряму кількісної теорії він був?

10. "Кембриджське рівняння". В чому різниця від "рівняння обміну" І Фішера.

11. Вклад Дж. Кейнса у розробку кількісної теорії грошей.

12. В чому полягає суть монетаристської версії кількісної теорії грошей?

13. В чому сутність сучасного монетаризму.

14. Що таке маржиналізм?

15. Теорія раціональних очікувань, її суть.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.

2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.

3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.

6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.

8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9.Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 10. Сутність та функції кредиту

Мета заняття — засвоїти сутність кредиту, розглянути функції, які виконує кредит.

План

1. Загальні передумови виникнення кредиту.
2. Сутність та економічна основа кредиту.
3. Теорії кредиту. Монетаристські погляди на кредит.
4. Формування позичкового капіталу та проценту по ньому.
5. Функції кредиту.
6. Принципи кредиту.
7. Економічні межі кредиту.
8. Забезпечення зобов'язань позичальника перед банком
9. Взаємозв'язок кредиту та грошей.
10. Роль кредиту в розвитку економіки.

Ключові поняття і терміни

Кредит, кредит як рух вартості в інтересах реалізації певних потреб, запозичені кошти, кредитна угода, натуралістична та капіталотворча теорії кредиту, кредитні відносини, учасники кредитних відносин, кредитор, позичальник, принцип забезпечення кредиту, принцип поверненості кредиту, цільовий характер кредиту, принцип платності кредиту, принцип строковості кредиту.

Теми рефератів

1. Сутність кредиту та його зв'язок з іншими економічними категоріями.
2. Кредит у системі державного регулювання економіки.

Контрольні питання

1. Чим викликана необхідність у кредиті.
2. Які є методи перерозподілу коштів, в чому їх відмінність.
3. Як відбувалась еволюція кредитних відносин.
4. Поясніть сутність кредиту.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9.Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 11. Форми, види і роль кредиту

Мета заняття — розглянути форми та види кредиту, визначити роль кредиту у розвитку сучасної економіки.

План

1. Форми прояву кредиту.
2. Види кредиту та їх класифікація.
3. Характеристика основних форм кредиту
4. Роль кредиту.

Ключові поняття і терміни

Товарна форма кредиту, грошова форма кредиту, змішана форма кредиту, лізинг, комерційний кредит, банківський депозит, попит на кредит, пропозиція кредитних ресурсів, потреби позичальника в кредитних ресурсах, банківський, ломбардний, іпотечний, лихварський, міжнародний, споживчий, державний, факторинговий кредити, кредитна система, інфраструктура кредитної системи.

Теми рефератів

1. Розвиток кредитних відносин в перехідній економіці України.
2. Міжнародний кредит та його значення для України.
3. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові установи (МВФ, ЄБРР, МБР).

Контрольні питання

1. У чому полягають розбіжності у трактуванні форми і видів кредиту?

2. Які форми кредиту можна виділити і чому?
3. Які види кредиту існують?
4. За якими критеріями виділяються види кредиту?
5. Які функції кредиту ви знаєте.
6. Охарактеризуйте основні види кредиту.
7. Як класифікується банківський кредит?
8. У чому полягає призначення меж кредиту і чим вони визначаються?
9. Чому процент є економічною категорією?
10. Назвіть принципи кредитування. Охарактеризуйте їх.
11. Як здійснюється забезпечення зобов'язань позичальника перед банком.
12. Яку роль відіграє кредит у розвитку економіки?
13. Якими рисами характеризується розвиток кредиту в період переходу України до ринкових відносин?

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.

8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 12. Теоретичні засади процента

Мета заняття — розглянути історичні передумови формування та розвитку процентної ставки, з'ясувати функції процента, розглянути визначення дисконтної ставки.

План

1. Історичні передумови розвитку процента позичкового капіталу. Концепція вартості грошей у часі.

2. Функції процента.

3. Формування процентної ставки за кредитом. Види банківських процентів та чинники, що впливають на їх рівень.

4. Дисконтна ставка.

5. Нарахування проценту за цінними паперами.

Ключові поняття і терміни

Позичковий процент, позичковий капітал, лихварський капітал, рух позичкового капіталу, розподільна, стимулююча функції кредиту, функція збереження, маржа, процентна маржа, захист позичкового капіталу, номінальна процентна ставка, дисконт, теперішня вартість, майбутня вартість, нарашена сума кредиту, проценти по цінним паперам, дивіденд, цінні папери, балансова вартість цінних паперів.

Теми рефератів

1. Формування процентної ставки по кредитам в умовах інфляції.
2. Роль позичкового процента у підвищенні ефективності виробництва.
3. Процентна політика комерційних банків.

Контрольні питання

1. Які фактори впливають на зміну процентної ставки?
2. Які функції виконує процент?
3. Дайте визначення поняттю «дисконтна ставка».

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9.Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку

Мета заняття — розглянути сутність та основні функції фінансових посередників на грошовому ринку; ознайомитись з діяльністю інвестиційних компаній та фондів, довірчих товариств, пенсійних фондів, кредитних спілок, страхових компаній та інших фінансових посередників грошового ринку.

План

1. Сутність, призначення і види фінансових посередників грошового ринку.

2. Поняття кредитної системи та механізм її функціонування.

3. Особливості розвитку кредитних систем в різних країнах.

4. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва

5. Функції банків.

6. Банківська система: сутність, принципи побудови, функції та необхідність її формування.

7. Небанківські кредитно-фінансові установи та їх роль в накопиченні капіталу.

7.1 страхові компанії

7.2 пенсійні фонди

7.3 лізингові компанії

7.4 кредитні спілки

7.5 ломбарди

7.6 фінансові компанії

7.7 факторингові компанії

7.8 довірчі товариства

Ключові поняття і терміни

Фінансові посередники, фінансові інструменти, небанківські кредитно-фінансові установи, кредитна система, механізм функціонування кредитної системи, державні банки, комерційні банки, універсальні банки, спеціалізовані банки, акціонерні банки, пайові банки, банківська діяльність, банківська система, страховий бізнес в Україні, страхові компанії, пенсійні фонди, ломбарди, лізингові компанії, кредитні спілки, інвестиційні фонди.

Теми рефератів

1. Діяльність позабіржового ринку цінних паперів в Україні.
2. Специфіка ломбардних позичкових операцій.
3. Статус та функції страхових компаній.
4. Механізм функціонування Пенсійного фонду України.
5. Характерні риси і функції міжбанківських об'єднань.
6. Проблеми розвитку небанківських кредитно-фінансових установ в Україні.

Контрольні питання

1. В чому полягає діяльність інвестиційних фондів та компаній.
2. Що лежить в основі розмежування категорій «банки» та «небанківські кредитно-фінансові установи».
3. В чому полягає специфіка діяльності приватних та державних пенсійних фондів як самостійних юридичних осіб.
4. Проаналізуйте структуру активів та пасивів пенсійних фондів.
5. Які активні операції реалізують кредитні спілки.
6. Вкажіть специфіку кредитної діяльності ломбарду. Чи конкурує ломбард у своїй діяльності з іншими кредитно-фінансовими установами.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
6. Колодізєв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізєв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.
8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.
9. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Мета заняття — ознайомитись з походженням, правовим статусом, метою діяльності, функціями та операціями комерційних банків; розглянути порядок створення ресурсної бази комерційних банків та формами банківського кредитування.

План

1. Основи організації діяльності комерційних банків.
2. Функції банків.
3. Класифікація банків.
4. Принципи організації банків.
5. Активні і пасивні операції комерційних банків.
6. Банківські послуги
7. Ресурси комерційних банків
8. Організація та форми банківського кредитування.
9. Контроль і регулювання діяльності комерційних банків з боку центрального банку.

Ключові поняття і терміни

Банк, акумуляція тимчасово вільних коштів населення, надання позики тим, хто має в ній потребу, організація розрахунків між господарюючими суб'єктами, створення кредитних засобів обігу, спеціалізація банків, універсалізація банків, структурні підрозділи комерційних банків, економічна самостійність комерційних банків, державне регулювання банківської діяльності, ресурси комерційних банків, власні ресурси комерційних банків, залучені ресурси комерційних банків, запозичені ресурси комерційних банків, регулювання діяльності комерційних банків, нормативи діяльності комерційних банків, регулятивний капітал, ліквідність комерційних банків.

Теми рефератів

1. Процес формування дворівневої банківської системи в Україні
2. Діяльність та операції спеціалізованих банків.
3. Діяльність та операції універсальних банків.
4. Формування позичкового проценту комерційними банками.
5. Статутний капітал банку: мінімальний розмір, порядок формування.
6. Порядок забезпечення фінансової стабільності банків.

Контрольні питання

1. Що таке власні ресурси комерційного банку і з яких частин вони складаються?
2. У чому полягає суть активних та пасивних операцій комерційних банків.
3. Що означає термін «продовження кредитів»?
4. Дайте визначення таким поняттям як факторинг, форфейтинг, лізинг.
5. Дайте характеристику кредитному ризику та валютному ризику.

Список рекомендованих джерел

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчальний посібник / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 336с.
2. Алексеев І. Б. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. Б. Алексеев, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
3. Булеєв І.П. Гроші та кредит /Булеєв І.П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.
4. Гроші та кредит: Курс лекцій з навчальної дисципліни / За ред. С. І. Кручка – К.: ДІА, 2000р. – 132с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
7. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
8. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
9. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук,

проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.

10. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навчальний посібник / За ред. Б. Л. Луціва. 2-ге видання, перероблене – Тернопіль: Карт – бланш, 2000р. – 225с.

11.Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.

12. Демківський А. Гроші та кредит /Демківський А.Г.: Навчальний посібник – К.: Дакор, 2007. – 528с.

13. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

Мета заняття – розглянути сутність та походження центральних банків; вивчити їх функції, правовий статус та цілі діяльності; ознайомитись з нормами обов'язкового резервування, обліковою ставкою та операціями на відкритому ринку; розглянути сутність та види грошово-кредитної політики центральних банків.

План

1. Призначення, статус та основи організації центральних банків.
2. Походження та правовий статус центральних банків.
3. Функції центрального банку.
4. Основні напрями діяльності центральних банків.
5. Грошово-кредитна політика центральних банків
  - 5.1. Грошово-кредитна політика: мета, завдання, цілі та інструменти.
  - 5.2.Грошово-кредитна політика в системі економічної політики держави і механізм її впливу на макроекономічні показники.
  - 5.3.Нормативно-правові засади проведення грошово-кредитної політики.
  - 5.4.Сучасні інструменти та механізми проведення грошово-кредитної політики.

Ключові поняття і терміни

Центральний банк, емісійний банк, функція банк банків, центральний банк як орган державного управління який відповідає за проведення монетарної політики, організаційно-правовий статус центрального банку, функція центрального банку як емісійного центру, функція центрального банку як валютного центру, нагляд за банківською діяльністю, рівень норми обов'язкових резервів, забезпечення надійної ліквідності активів комерційних банків, регулювання грошової маси за рахунок зміни грошового мультиплікатора, облікова ставка, операції на відкритому ринку, грошово-кредитна політика.

Теми рефератів

1. Створення та етапи розвитку Національного банку України
2. Законодавчо-правове регулювання діяльності Національного банку України.
3. Сучасна грошово-кредитна політика Національного банку України.
4. Взаємодія Національного банку України з комерційними банками.
5. Сучасна банківська система країн з розвиненою ринковою економікою
6. Взаємовідносини центральних банків з органами державної влади.
7. Основні режими грошово-кредитної політики
8. Проблемні питання реалізації грошово-кредитної політики в Україні.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте історію появи банків.
2. Коли почалося створення центральних банків і якими шляхами йшов цей процес?
3. Що означає – незалежність центральних банків, і з чого вона складається?

4. Коли створено Національний банк України і якими законами регламентується його діяльність?

5. Розкрийте механізм здійснення центральним банком своєї ролі як банку банків.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасива – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.

2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.

3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любка О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.

6. Колодізєв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізєв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.

8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

9. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

10. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Тема 16. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Мета заняття — ознайомитись з міжнародними валютно-кредитними та фінансовими установами, метою їх діяльності; з'ясувати процес формування їх капіталу; розглянути світовий ринок позичкового та його операції.

План

1. Формування світового ринку позичкового капіталу.
2. Структура світового ринку позичкового капіталу
3. Валютні операції світового ринку позичкового капіталу
4. Міжнародний кредит та його класифікація
5. Міжнародний валютний фонд.
6. Світовий банк реконструкції та розвитку.
7. Європейський банк реконструкції та розвитку
8. Форми співробітництва України з міжнародними валютно-кредитними організаціями

Ключові поняття і терміни

Ринок позичкового капіталу, світовий ринок позичкового капіталу, інтернаціоналізація господарської діяльності, світовий ринок золота, світовий фінансовий ринок, світовий ринок середньо- і довгострокових позик, валютний ринок, валютні операції, котирування валют, валютний курс, валютний арбітраж, міжнародний кредит, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку.

Теми рефератів

1. Міжнародний валютний фонд та його значення для України.
2. Паризький та Лондонський клуби країн-кредиторів.
3. Створення та напрями діяльності Міжнародного інвестиційного банку.

4. Створення та напрями діяльності Багатостороннього агентства гарантування інвестицій.

5. Створення та напрями діяльності Міжнародної асоціації розвитку.

Контрольні питання

1. Що являє собою євроринок?

2. Перелічіть складові світового ринку позичкового капіталу, які складають його структуру?

3. У чому особливість форвардних угод щодо їх виконання?

4. Назвіть основні напрями співпраці України з Міжнародним валютним фондом.

Список рекомендованих джерел

1. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.

2. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.

3. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.

4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

5. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.

6. Колодзієв О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзієв, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

7. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2008. – 176с.

8. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.
- 9.Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.
10. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

3. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ СТУДЕНТА ТА ВИМОГИ ДО ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Індивідуальна робота студента – найважливіша складова частина навчальної роботи студентів, що виконується під керівництвом викладача.

Тематика та зміст індивідуальної роботи позначено у навчальній робочій програмі. Викладач знайомить студентів із тематикою та змістом індивідуальної роботи. Питання за кожною темою, що виносяться на індивідуальне виконання надаються викладачем.

Загальні рекомендації до організації індивідуальної роботи студента:

Уважно ознайомитись із розгорнутим змістом дисципліни, використовуючи конспект лекцій та відповідні підручники. Знайти на визначити місце зазначених для індивідуальної роботи тем у загальній структурі курсу. Уважно прочитати питання за кожною темою та знайти відповіді на них у рекомендованій літературі. Законспектувати найважливіші теоретичні положення кожної теми.

У ході опрацювання теоретичного матеріалу визначити незрозумілі теоретичні виклади з метою подальшої консультації з викладачем. Виконуючи індивідуальну роботу, завести та постійно поповнювати словник нових термінів. Найбільш складні теоретичні положення рекомендується зазначити у окремому конспекті з метою їх засвоєння та подальшої рекомендації з викладачем. Вивчаючи матеріал, чітко відокремлювати його теоретичну та практичну частини.

Кожне питання теоретичної частини співвіднести із змістом курсу в цілому, проаналізувати його значення. Визначити ключові положення у кожному питанні за відповідною темою. Скласти тезисний план кожного питання та зіставити такі плани із загальною структурою теми в цілому. Уважно повторити нові терміни кожного питання, дати їм визначення. Багатопланові теоретичні питання висвітлювати, спираючись на різні джерела їх тлумачення, або глибоко проаналізувати один, найбільш обґрунтований з

точки зору студента, підхід. Якщо матеріал, що самостійно вивчається, містить практичну частину, то вона має бути опрацьована окремо.

Практичні питання кожної теоретичної теми винести у окремий конспект. Кожне практичне питання уважно проаналізувати та зіставити зі змістом його теоретичного підґрунтя. Найбільш складні практичні питання можна відбити, оформивши їх у вигляді графіку або таблиці. Практична частина кожної теми має бути проілюстрована відповідними прикладами. Опрацьовуючи практичний матеріал, постійно звертати увагу на його значущість та перспективи подальшого втілення у життя. Наприкінці роботи уважно зіставити теоретичну та практичну частини кожної теми. Винести окремим списком питання, що викликали труднощі або нерозуміння з метою подальшої консультації з викладачем. Індивідуальну роботу виконувати систематично, за відповідним планом. Представити роботу у вигляді конспекту або реферату.

Тематика індивідуальних робіт студентів:

Завдання №1

Суть та функції грошей

Теоретичні положення теми, слід розкрити у питаннях

1. Визначення грошей.
2. Гроші, як міра вартості.
3. Гроші, як засіб обігу.
4. Гроші, як засіб платежу.
5. Гроші, як засіб нагромадження.
6. Світові гроші.

Тестові питання:

1. Знайдіть правильну відповідь на питання: чому виникли гроші?

а) завдяки домовленості людей для спрощення процесів обміну продуктами праці;

б) їх створила держава для фінансового забезпечення реалізації своїх загальносуспільних функцій;

в) завдяки стихійному виділенню з всієї маси товарів, що обмінювалися на ринку, одного, який став виконувати специфічну роль засобу обміну;

г) тому що безпосередній обмін товарів (бартер) технічно надто складний, дорогий і не зручний.

2. Яке з наведених визначень найбільш повно і точно виражає сутність грошей:

а) гроші – це законний платіжний засіб;

б) гроші – це абстрактне мірило вартості;

в) гроші – це абсолютно ліквідний актив;

г) гроші – це загальний еквівалент;

д) гроші - це все те, що використовується як гроші;

е) гроші – це речова форма суспільних відносин.

3. Знайдіть правильну відповідь на питання, що таке кредитні гроші:

а) гроші, що емітуються центральним банком для кредитування потреб державного бюджету;

б) будь-які неповноцінні гроші, які мають стабільну вартість, що базується на довірі до емітента;

в) гроші, що емітуються банками для кредитування реального сектору економіки;

г) будь-які гроші, що мають стабільну вартість.

4. Які дві функції грошей історично формувалися першими:

а) міра вартості і світові гроші;

б) засіб обігу і засіб платежу;

в) засіб нагромадження і засіб обігу;

г) міра вартості і засіб обігу.

5. Укажіть, який з наведених нижче фінансових інструментів є законним засобом платежу в Україні:

а) депозитні гроші;

- б) банківські білети центрального банку;
- в) облігації внутрішньої державної позики;
- г) чеки;
- д) платіжні картки;
- е) векселі;
- ж) монета.

Завдання №2

Грошова маса та її структура

Теоретичні положення теми, слід розкрити у питаннях

1. Сутність та визначення грошової маси.
2. Грошові агрегати та їх вимірювання (M1, M2, M3).
3. Закон грошового обігу.
4. Вимірювання маси грошей в обігу.
5. Грошова база.

Тестові питання:

1. Які з наведених чинників відіграли вирішальну роль у демонетизації золота:

а) прагнення урядів сконцентрувати все золото у своїх стратегічних запасах;

б) інтенсивне використання золота у виробництві (електронна техніка, озброєння, медтехніка, виробництво прикрас тощо);

в) велика дорожнеча обігу грошей;

г) недостатні запаси золота в природі;

д) невіддатливість золотомонетного обігу до регулюючого впливу держави;

е) бажання держав перебрати на себе емісію нерозмінних грошових знаків для покриття своїх фінансових потреб.

2. В яких двох функціях гроші найбільш потерпають від інфляції:

а) як міра вартості;

б) як засіб платежу;

- в) як засіб обігу;
- г) як засіб нагромадження.

3. Що є спільного між депозитними і електронними грошми:

- а) відсутність внутрішньої субстанціональної вартості;
- б) здійснюють оборот тільки в межах банківської системи;
- в) здійснюють оборот тільки поза банківською системою;
- г) не мають спільних рис.

4. Визначить, що таке паперові гроші:

- а) грошові знаки, що виготовлені з паперу
- б) будь-які гроші, номінальна вартість яких не співпадає з реальною вартістю того матеріалу, з якого вони виготовлені;
- в) грошові знаки, що випущені в оборот урядом в порядку покриття доходом від їх емісії бюджетного дефіциту.

5. За яких умов банкноти центрального банку (кредитні гроші) можуть перетворитися в паперові гроші:

- а) якщо центральний банк виготовляє їх з особливого, а зі звичайного паперу;
- б) якщо ЦБ випускає в оборот недостатню кількість банкнот;
- в) якщо емісія банкнот використовується переважно для покриття бюджетного дефіциту;
- г) якщо надані комерційними банками кредити в широких масштабах своєчасно не повертаються позичальниками.

Завдання № 3

Сутність грошового ринку та його структура

Теоретичні положення теми, слід розкрити у питаннях

1. Визначення поняття та сутності грошового ринку.
2. Ринок грошей.
3. Ринок капіталів.
4. Попит та пропозиція грошей та механізм їх формування.
5. Рівновага на грошовому ринку.

Тестові питання:

1. Канали опосередкованого фінансування на грошовому ринку – це:

- а) переміщення коштів від їх власників до споживачів в обмін на акції;
- б) переміщення коштів від їх власників до споживачів через фінансових посередників;
- в) переміщення коштів від їх власників до споживачів через банківські установи.

2. Рівновага на грошовому ринку наступає, коли:

- а) всі відсоткові ставки рівновеликі;
- б) облікова ставка і облігаційний процент рівновеликі;
- в) попит дорівнює пропозиції;
- г) економічні суб'єкти хочуть мати в своєму розпорядженні стільки грошей, скільки пропонується на грошовому ринку.

3. Які фактори впливають на обсяг поточної каси:

- а) зміна облікової ставки НБУ;
- б) зміна депозитного процента та доходності цінних паперів;
- в) зміна номінального обсягу валового національного продукту;
- г) зміна цін на товари та послуги.

4. Грошовий ринок – це:

- а) ринок, де продаються і купуються гроші ;
- б) ринок, де продаються і купуються цінні папери;
- в) ринок, де продаються і купуються будь-які фінансові інструменти;
- г) фінансовий ринок.

5. Ціна грошей на грошовому ринку – це:

- а) плата, яку сплачує позичальник за користування грошима;
- б) кількість товарів, які можна придбати за одну грошову одиницю;
- в) процент;
- г) різниця між ставками позичкового і депозитного процента.

Завдання № 4

Грошова система. Етапи становлення грошової системи в Україні.

Теоретичні положення теми, слід розкрити у питаннях:

1. Сутність та поняття грошової системи.
2. Види металевих грошових систем (монометалізм, біметалізм).
3. Паперово-грошові системи.
4. Створення грошової системи в Україні.

Тестові питання:

1. В чому полягає роль держави у творенні грошей:

- а) держава створює гроші як економічне явище на законодавчій основі;
- б) держава не створює грошей, а тільки надає їм певної форми;
- в) держава тільки надає грошам зручної для користувачів форми і певних якісних властивостей відповідно до вимог ринку;
- г) держава тільки регулює обіг грошей і їх вартість.

2. З якою якісною властивістю грошей пов'язано витіснення з обороту гіршими грошима кращих ("Закон Грешема"):

- а) стабільність вартості;
- б) економічність;
- в) однорідність.

3. Як впливає зміна кількості грошей в обігу на вартість грошей і рівень товарних цін:

- 1)ріст кількості грошей веде до:
  - а) збільшення вартості грошей;
  - б) росту цін;
  - в) зменшення вартості грошей;
  - г) зниження цін;
- 2)зменшення кількості грошей спричиняє:
  - а) зменшення вартості грошей;
  - б) зниження цін;
  - в) росту цін;
  - г) збільшення вартості грошей.

4. Які причинно-наслідкові зв'язки притаманні рівнянню обміну

I.Фішера:

1)рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно масі грошей в обігу;

2)рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно швидкості грошей в обігу;

3)рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно масі грошей в обігу;

4)рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно обсягу проданих товарів;

5)рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно швидкості грошей в обігу;

6)рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно обсягу проданих товарів.

5. Виділити основні відмінності кон'юнктурної теорії грошей М.Туган-Барановського від класичної кількісної теорії:

- а) заперечує вплив кількості грошей на рівень цін;
- б) заперечує прямопропорційну залежність цін від кількості грошей;
- в) не визнає впливу на ціни швидкості обігу грошей;
- г) визнає вплив на ціни всіх трьох чинників: маси грошей, швидкості їх обігу, обсягу реалізованих товарів і послуг;
- д) визнає попит на гроші як важливий чинник зміни швидкості обігу грошей.

Завдання №5

Інфляція, її вимірювання та типи

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях:

1. Сутність інфляції.
2. Кількісна визначеність інфляції. Індекс цін. Споживчий кошик. Номінальний дохід.

3. Типи інфляції (повзуча, відкрита, галопуюча, гіперінфляція).

Подавлена інфляція. Прихована інфляція.

4. Причини інфляції.

Тестові питання:

1. Через який конкретний “передатний” механізм здійснюється вплив грошей на економіку у твердженнях Кейнсіанців:

1. Процентна ставка;
2. Дивіденди;
3. Валютний курс;
4. Фіскальна політика;
5. Інвестиції;
6. Банк;
7. Державні облігації.

2. Через який конкретний “передатний” механізм здійснюється вплив грошей на економіку у твердженнях Монетаристів:

1. Ціна товару;
2. Касові залишки;
3. Пропозиція грошей;
4. Емісія грошей;
5. Кредити;
6. Бюджетні ресурси;
7. Сукупний попит на товари.

3. Який вклад зробив Кейнс у розвиток кількісної теорії грошей?

- 1) обґрунтував роль грошей у ринковій економіці;
- 2) змістив центр аналізу ролі ціни з довготривалого періоду на короткий період з тим, щоб “прив’язати” гроші до економічного циклу;
- 3) вплив грошей на реальну економіку на короткострокових інтервалах здійснюється по постулатах кількісної теорії;
- 4) вплив грошей на реальну економіку здійснюється перш за все через процент;

- 5) доповнив мотиви кембріджської версії формування касових залишків “спекулятивним” мотивом;
- 6) встановив зв’язок грошової маси з нормою процента;
- 7) обґрунтував зв’язок між процентом та інвестиціями;
- 8) відкрив новий механізм зв’язку між грошима і виробництвом;
- 9) відмовився від класичних постулатів кількісної теорії, у Кейнса зникло “М” , яке прямо можна змінювати.

Завдання №6

Грошові реформи. Проведення грошової реформи в Україні

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях:

1. Сутність грошової реформи та необхідність їх проведення.
2. Методи проведення грошових реформ.
3. Класифікація грошових реформ.
4. Типи грошових реформ.
5. Грошові реформи в Україні та етапи її проведення.

Тестові питання:

1. Розставте вказані версії кількісної теорії в порядку історичної еволюції монетаризму:

- 1) номіналістична теорія грошей;
- 2) кейнсіанско-неокласичний синтез;
- 3) класична кількісна теорія грошей;
- 4) неокласична (монетаризм);
- 5) некейнсіанський напрямок;
- 6) кейнсіанська версія.

2. Строкові вклади і депозити входять до складу таких грошових агрегатів:

- а) M_0 ;
- б) M_1 ;
- в) M_2 ;
- г) не входять до складу вказаних грошових агрегатів.

3. Норма обов'язкового резервування для банків вводиться з метою:

- а) обмеження грошової маси;
- б) щоб запобігти вилученню вкладів;
- в) підвищення прибутковості банків;
- г) підвищення ліквідності банків;
- д) покриття дефіциту державного бюджету.

4. В банк внесено готівкою на депозит 10000 грн. Норма обов'язкового резервування – 25%. Цей депозит може збільшити масу грошей в обороті за рахунок мультиплікатора на:

- а) невизначену величину;
- б) 7500 грн.;
- в) 10000 грн.;
- г) 30000 грн.;
- д) 40000 грн.

5. Грошова маса за агрегатом М3 збільшується кожний раз, коли комерційні банки:

- а) збільшують свої вклади в центральному банку;
- б) збільшують обсяги позичок своїм клієнтам-юридичним особам;
- в) збільшують свої зобов'язання по поточним рахункам шляхом залучення готівкових грошей на вклади населення;
- г) вилучають частину вкладів у центральному банку.

Завдання №7

Валютні системи

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях

1. Поняття валюти.
2. Валютний курс і способи його визначення.
3. Валютні операції.
4. Валютні системи та їх види.
  - 4.1. Національні валютні системи.
  - 4.2. Регіональні валютні системи.

4.3. Світові валютні системи.

Тестові питання:

1. Якщо норма обов'язкового резервування для банків дорівнює 100%, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

- а) 0;
- б) 1;
- в) 10;
- г) 100.

2. До складових грошової бази відносяться:

- а) обов'язкові банківські резерви;
- б) готівка в касах банків;
- в) резерви на коррахунках комерційних банків у центральному банку;
- г) готівкові гроші, що знаходяться в обігу поза банками;
- д) всі наведені відповіді вірні.

3. Які зі наступних процесів пов'язані причинно-наслідковими зв'язками?

- а) зростання дефіциту державного бюджету і збільшення обсягу грошової маси;
- б) скорочення водохідного податку і зменшення обсягу грошової маси;
- в) зростання трансфертних платежів і скорочення обсягу грошової маси;
- г) зростання податків на корпорації і збільшення обсягу грошової маси.

4. Якщо трансакційні гроші (гроші для угод) здійснюють у середньому 5 обертів

за рік, то кількість грошей, необхідних для обслуговування обміну:

- а) в 5 разів більше номінального ВВП;
- б) складає 20% номінального ВВП;
- в) дорівнює відношенню: $5/\text{ВВП}_{\text{ном}}$;
- г) неможливо визначити.

5. Банківська система створює гроші, видаючи кредити. У результаті грошова маса:

- а) збільшується на величину, меншу від загальної суми депозитів;
- б) збільшується на величину, що дорівнює загальній сумі депозитів;
- в) збільшується на величину більшу від загальної суми депозитів;
- г) не збільшується і не зменшується.

Завдання №8

Кредит: сутність, принципи та види.

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях

1. Сутність кредиту.
2. Позичковий процент та позичковий відсоток.
3. Функції кредиту.
4. Форми кредиту.
5. Принципи кредитування.

Тестові питання:

1. Визначити, з яких секторів складається грошовий оборот:
  - а) грошового обігу та фіскально-бюджетного обороту;
  - б) грошового обігу, фіскально-кредитного обороту, кредитного обороту;
  - в) грошового обігу та фінансово - кредитного обороту.
2. Якщо фактична маса грошей в обороті (K_{ϕ}) перевищує необхідну для обороту ($K_{н}$), то які явища матимуть місце:
  - а) нестача купівельної спроможності;
  - б) грошовий попит відповідає товарній пропозиції;
  - в) надлишок купівельної спроможності.
3. Як визначається рівень монетизації економіки:
  - а) як відношення грошової маси на кінець року до валового внутрішнього продукту за відповідний рік;
  - б) як відношення валового внутрішнього продукту за рік до грошової маси на кінець року;
  - в) як відношення середньомісячної грошової маси до валового національного продукту за рік.
4. Які гроші належать до неповноцінних:

- а) готівкові гроші;
- б) золоті монети;
- в) депозитні гроші;
- г) електронні гроші.

5. Визначити засоби платежу, які обслуговують нині грошовий оборот в Україні:

- а) банкноти;
- б) акредитиви;
- в) розмінні монети;
- г) депозитні гроші;
- д) казначейські білети;
- є) платіжні доручення.

Завдання № 9

Центральні банк та грошово-кредитна політика

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях:

1. Походження, форми організації та роль центральних банків.
2. Функції центральних банків.
3. Незалежний статус центрального банку та способи його здійснення.
4. Суть та інструменти грошово-кредитної політики.

Тестові питання:

1. Грошова база включає в себе:

- а) металеві й паперові готівкові гроші та поточні вклади;
- б) металеві й паперові готівкові гроші та строкові вклади;
- в) готівка поза банками, готівка в касах банків та всі банківські депозити;
- г) вся готівка (поза банками і в касах банків) та кошти на коррахунках комерційних банків в НБУ.

2. Які грошові потоки відносяться до потоків “втрат”:

- а) оплата імпорту;

- б) заощадження сімейних господарств;
- в) чисті податки;
- г) державні позики;
- д) вплив грошового капіталу на світовий ринок.

3. Визначити, які грошові потоки відносяться до потоків “ін’єкцій”:

- а) оплата експорту;
- б) державні позики;
- в) інвестиції;
- г) державні закупки.

4. Визначить, як співвідносяться між собою грошовий оборот і грошовий обіг:

- а) грошовий обіг це частина грошового обороту, що обслуговується готівковими грошами;
- б) грошовий обіг це частина грошового обороту, що обслуговує реалізацію матеріальних цінностей та послуг (продуктів та ресурсів);
- в) це два різних явища, які не співвідносяться між собою;
- г) це два тотожних між собою явища.

5. Яке з наведених визначень грошового обороту найбільш повно розкриває його економічний зміст:

- а) це сукупність всіх платежів, які здійснюються в народному господарстві за певний період;
- б) це безперервний рух грошей в процесі суспільного відтворення;
- в) це процеси формування і витрачання грошових доходів окремими економічними суб’єктами.

Завдання № 10

Ресурси комерційних банків

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях

1. Сутність ресурсів комерційного банку та їх види.
2. Формування статутного та резервного фондів комерційного банку.
3. Нерозподілений прибуток та довгострокові зобов’язання.

4. Джерела залучених коштів комерційного банку.

Тестові питання:

1. Що є об'єктом купівлі-продажу на грошовому ринку:

- а) гроші як гроші;
- б) гроші як капітал;
- в) гроші як гроші і як капітал;
- г) кредит.

2. Як співвідносяться між собою ринок грошей і грошовий ринок:

- а) грошовий ринок є складовою частиною ринку грошей;
- б) ринок грошей є складовою частиною грошового ринку;
- в) ці два ринки функціонують відокремлено і паралельно;
- г) це дві назви одного і того ж ринку – фінансового.

3. Які з вказаних нижче ринків відносяться до ринку грошей, а які – до ринку капіталів:

- а) ринок короткострокових цінних паперів;
- б) ринок довгострокових цінних паперів;
- в) валютний ринок;
- г) ринок середньо- та довгострокових банківських кредитів;
- д) ринок короткострокових фінансових активів;
- є) ринок короткострокових банківських кредитів.

4. Які фактори впливають на попит на гроші?

- а) зміна обсягів номінального ВВП, зміна депозитного відсотку та доходності цінних паперів;
- б) зміна розмірів поточної каси, номінального ВВП та цін на товари та послуги;
- в) зміна цін, рівноважної ставки відсотка, поточної каси.

5. Поточна каса – це:

- а) залишки готівкових грошей в касах підприємств та організацій;
- б) залишки готівкових грошей в касах підприємств, організацій та на руках в населення;

в) гроші, які потрібні економічним суб'єктам для здійснення поточних платежів;

г) залишок готівкових грошей та поточних депозитів;

д) запас грошей, сформований під впливом транзакційного мотиву.

Завдання № 11

Організація і форми банківського кредитування

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях

1. Законодавчо-правове регулювання банківського кредитування в Україні.

2. Етапи процесу банківського кредитування.

3. Принципи банківського кредитування.

4. Форми банківського кредитування.

5. Довгострокове банківське кредитування підприємницької діяльності.

6. Особливості банківського кредитування в сучасних умовах.

Тестові питання:

1. Пропозиція грошей на макрорівні дорівнює:

а) агрегату M_2 ;

б) агрегату M_1 ;

в) загальній масі грошей в обороті;

г) грошовій базі.

2. В результаті дії грошово-кредитного мультиплікатора:

а) збільшуються депозити в банківських установах;

б) збільшується загальна маса грошей в обороті;

в) збільшується агрегат M_0 ;

г) збільшується грошова база.

3. В поповненні маси грошей в обороті беруть участь:

а) Національний банк;

б) НБУ, комерційні банки, Міністерство фінансів;

в) комерційні банки, небанківські фінансово-кредитні установи;

г) НБУ, комерційні банки;

д) державне казначейство, комерційні банки.

4. Що таке рівноважна ставка процента:

а) ставка процента, яка складається на ринку при масі грошей в обороті на рівні агрегату M_2 ;

б) ставка процента, яка складається на ринку, коли маса грошей в обороті дорівнює сумі коштів, яку хочуть мати в своєму розпорядженні економічні суб'єкти;

в) ставка процента, яка складається на ринку за умови, що пропозиція грошей співпадає з попитом на гроші.

5. Як впливає підвищення рівня процентної ставки на загальну масу грошей в обігу:

а) маса грошей збільшиться;

б) маса грошей зменшиться;

в) маса грошей не зміниться.

Завдання № 12

Міжнародні валютно-кредитні та фінансові установи

Теоретичні положення теми слід розкрити у питаннях

1. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові установи.
2. Міжнародний валютний фонд та його кредити для України.
3. Світовий банк.
4. Міжнародний банк реконструкції та розвитку.
5. Міжнародна фінансова корпорація.

Тестові питання:

1. Грошова база – це:

а) готівка, яка знаходиться в сейфах НБУ та комерційних банків;

б) готівка поза банківською системою, в касах банків, та резерви комерційного банку на коррахунках в НБУ;

в) M_0 , готівка в касах банків, обов'язкові резерви комерційних банків на рахунках в НБУ;

г) готівка в обігу та депозити до запитання.

2. Величина грошово-кредитного мультиплікатора визначається:

- а) обернено пропорційно грошовій базі;
- б) обернено пропорційно нормі обов'язкового резервування;
- в) як відношення загальної маси грошей в обороті (агрегат М3) до обсягу грошової бази;
- г) як відношення грошей, які надійшли в банківську систему ззовні (додатковий резерв), до норми обов'язкового резервування.

3. При збільшенні норми обов'язкового резервування пропозиція грошей:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється.

4. Облікова ставка процента – це:

- а) це процентна ставка встановлена по облігаціям;
- б) це процентна ставка, по якій НБУ надає кредити комерційним банкам;
- в) це процентна ставка встановлена по цінним паперам.

5. Канали прямого фінансування на грошовому ринку – це:

- а) переміщення коштів від банківських установ до споживачів;
- б) переміщення коштів від їх власників до споживачів через фінансових посередників;
- в) переміщення коштів безпосередньо від їх власників до споживачів.

4. ТЕМАТИКА РОБОТИ ДИСКУСІЙНОГО КЛУБУ

Участь у роботі дискусійного клубу є вибіркоvim завданням на вибір студента. Основним завданням студента є розгляд сучасного теоретичного та аналітичного матеріалу за обраною темою, підготовка доповіді для розгляду на семінарському занятті, відповідь на питання стосовно розглянутого і доведеного матеріалу. Доповідь представлена на розгляд у дискусійному клубі оформляється у вигляді реферату.

Тема 1. Золотий стандарт та етапи його розвитку.

Тема 2. Причина и наслідки демонетизації золота. Національна система масових електронних платежів та проблеми її розвитку в Україні.

Тема 3. Роль заощаджень населення у розвитку економіки.

Тема 4. Платіжний баланс України та шляхи його поліпшення.

Тема 5. Міжнародний валютний фонд та його взаємовідносини з Україною.

Тема 6. Іпотечний кредит та перспективи його розвитку в Україні.

Тема 7. Кредитні установи небанківського типу в Україні.

5. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ

1. Система гарантування вкладів населення.
2. Кооперативні банки та етапи їх розвитку в Україні.
3. Кредитні спілки та їх розвиток в Україні.
4. Використання Національним банком України інструментів грошово-кредитного регулювання економіки.
5. Регулятивні інструменти впливу на валютний курс.
6. Валютний ринок: сутність та види, чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку.
7. Заощадження як джерело та межа пропозиції грошей на ринку капіталів. Крива заощаджень.
8. Сутність, особливості та інструменти грошового ринку. Дискусії щодо співвідношення грошового та фінансового ринків.
9. Види сучасних кредитних грошей. Характеристика банкноти. Депозитні та електронні гроші.
10. Сутність неповноцінних грошей та характеристика їх видів – паперових та кредитних грошей. Роль держави у творенні кредитних грошей.

6. ТЕМАТИКА, ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Для студентів заочної форми навчання контрольна робота є однією із форм перевірки якості засвоєння знань, яка передбачає самостійність, повноту, глибину і правильність відповіді на поставлене питання.

Контрольна робота виконується студентом згідно з темами, передбаченими робочою програмою, проробляється викладачем та затверджується кафедрою. Контрольна робота спрямована на поглиблення знань студентів і є засобом самоконтролю. Виконуючи контрольну роботу студент розвиває навички роботи з науковою літературою, здібності узагальнення матеріалів на основі вивчення різних джерел, уміння чітко викладати свої думки у письмовій формі, набуває навичок до виконання дипломної роботи.

Контрольна робота має бути виконана в письмовій або друкованій формі. Контрольна робота повинна складатись із змісту, основної частини (з посиланням на літературні джерела), переліку використаної літератури, номеру варіанту, дати виконання та підпису студента. Контрольна робота здається студентом завчасно до початку сесії та оцінюється “зараховано” чи “не зараховано”.

Оцінку “зараховано” студент отримує у разі повного, чіткого та точного висвітлення поставлених питань, використання різноманітних джерел.

Оцінку “не зараховано” студент отримує у разі не повного, не правильного висвітлення поставлених питань, використання обмеженої кількості літературних джерел, відсутності змісту або переліку використаної літератури, не відповідного оформлення роботи.

Контрольну роботу студенти виконують у вигляді реферату. Студент самостійно обирає питання. Контрольна робота повинна мати таку структуру: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел. Обсяг роботи

— 10-15 сторінок друкованого тексту з одного боку аркуша паперу білого кольору формату А4 (210x297 мм) через полуторний міжрядковий інтервал, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25-30 мм, праве – 10-15 мм, верхнє і нижнє – 20-25 мм. Шрифт має бути чітким, чорного кольору, з однаковою щільністю тексту. При комп'ютерному наборі використовують шрифт Times New Roman текстового редактора Word, розмір 14, звичайної жирності.

Номери питання контрольної роботи студенти обирають за таблицею 6.1 відповідної до останньої цифри залікової книжки.

Таблиця 6.1

Відповідність вибору питань до контрольної роботи

Остання цифра номеру залікової книжки	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Номери питань	1/11/21	2/12/22	3/13/23	4/14/24	5/15/25	6/16/26	7/17/27	8/18/28	9/19/29	10/20/30

Питання до контрольної роботи для студентів заочної форми навчання, які вивчають дисципліну перший семестр

1. Сутність грошей та їх еволюція.
2. Функції грошей.
3. Грошовий оборот і його моделі.
4. Структура грошового обороту.
5. Маса грошей, що знаходиться в обігу.
6. Сутність грошової системи та її елементи. Становлення грошової системи в Україні.
7. Державне регулювання грошового обігу.
8. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
9. Структура грошового ринку. Попит та пропозиція на грошовому ринку.
10. Сутність інфляції і її типи. Причини інфляції.
11. Поняття валюти та валютної системи.

12. Соціально-економічні наслідки інфляції. Особливості інфляційних процесів в Україні.

13. Методи державного впливу на інфляцію.

14. Грошові реформи їх види та типи.

15. Особливості проведення грошових реформ на Україні.

17. Сутність і економічна основа кредиту.

18. Принципи та функції кредиту.

19. Форми та види кредиту.

20. Поняття кредитної системи та їх структура.

21. Механізм функціонування кредитної системи.

22. Банківська система та її функції.

23. Центральні банки: походження та форми організації.

24. Операції центральних банків.

25. Побудова і розвиток НБУ.

26. Походження банків другого рівня та їх види.

27. Функції та операції банків другого рівня.

28. Формування процентної ставки за кредитом.

29. Структура ресурсів комерційних банків.

30. Особливості діяльності комерційних банків на Україні.

Питання до контрольної роботи для студентів заочної форми навчання, які вивчають дисципліну другий семестр

1. Поняття валюти, її види та сфери застосування. Валютний курс: основи формування та чинники впливу.

2. Валютний ринок: сутність, об'єкти та суб'єкти, ціна, інфраструктура. Чинники впливу на кон'юнктуру валютного ринку.

3. Валютна система: види та особливості формування в Україні.

4. Валютне регулювання, його цілі, методи та вплив на економіку. Органи валютного регулювання.

5. Сутність, теоретичні засади чинники зміни та формування пропозиції

грошей.

6. Грошово-кредитна політика: цілі, типи та інструменти.

7. Грошово-кредитна політика в системі економічної політики держави і механізм її впливу на макроекономічні показники.

8. Ліквідність банківської системи та механізм її забезпечення.

9. Роль грошей у ринковій економіці. Якісний та кількісний аспекти ролі грошей.

10. Металістична теорія грошей.

11. Номіналістична теорія грошей.

12. Класична кількісна теорія грошей.

13. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей.

14. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.

15. Сучасний монетаризм як напрямок розвитку кількісної теорії.

16. Маржиналізм.

17. Теорія раціональних очікувань.

18. Теорії кредиту. Монетаристські погляди на кредит.

19. Формування позичкового капіталу та проценту по ньому.

20. Функції та принципи кредиту.

21. Роль кредиту. Форми прояву кредиту.

22. Функції процента. Формування процентної ставки за кредитом.

Види банківських процентів та чинники, що впливають на їх рівень.

23. Сутність, призначення і види фінансових посередників грошового ринку.

24. Банківська система: сутність, принципи побудови, функції та необхідність її формування.

25. Небанківські кредитно-фінансові установи та їх роль в накопиченні капіталу.

26. Операції, мета створення та основи діяльності страхових компаній та пенсійних фондів.

27. Контроль і регулювання діяльності комерційних банків з боку

центральных банків.

28. Принципи організації комерційних банків. Класифікація банків.

29. Формування та структура світового ринку позичкового капіталу.

30. Валютні операції світового ринку позичкового капіталу.

Міжнародний кредит та його класифікація.

7. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ НА ЕКЗАМЕН З КУРСУ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

1. Походження грошей. Роль держави у створенні грошей.
2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал.
3. Форма грошей та їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Функції грошей.
6. Якісні властивості грошей.
7. Роль грошей у розвитку економіки.
8. Металістична теорія грошей.
9. Номіналістична теорія грошей.
10. Класична кількісна теорія грошей.
11. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей.
12. Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей.
13. Сучасний монетаризм як напрямок розвитку кількісної теорії.
14. Маржиналізм.
15. Теорія раціональних очікувань.
16. Сутність та економічна основа грошового обороту.
17. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування.
18. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів.
19. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база.
20. Швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу.
21. Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор.
22. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
23. Структура грошового ринку.
24. Попит та гроші.
25. Пропозиція грошей.
26. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку.

27. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.
28. Суть призначення та структура грошової системи.
29. Види грошових систем та їх еволюція.
30. Державне регулювання грошового обороту та місце в ньому фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики.
31. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти.
32. Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.
33. Причини інфляції.
34. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
35. Державне регулювання інфляції.
36. Особливості інфляційних процесів в Україні.
37. Сутність та види грошових реформ.
38. Особливості проведення грошових реформ в Україні.
39. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту.
40. Сутність кредиту.
41. Стадії та закономірності руху кредиту.
42. Форми та види кредиту.
43. Функції кредиту.
44. Економічні межі кредиту. Взаємозв'язок кредиту і грошей.
45. Принципи кредитування. Формування позичкового процента.
46. Забезпечення зобов'язань позичальника перед банком.
47. Роль кредиту в розвитку економіки.
48. Поняття кредитної системи та її структура.
49. Особливості розвитку кредитних систем в різних країнах.
50. Механізм функціонування кредитної системи.
51. Банківська система: сутність, принципи побудови та функції.
52. Функції центральних банків.
53. Призначення, статус та основи організації центральних банків.
54. Походження та правовий статус центральних банків.
55. Функції центрального банку.

56. Основні напрями діяльності центральних банків.
57. Операції та діяльність Національного банку України.
58. Грошово-кредитна політика: мета, завдання, цілі та інструменти.
59. Грошово-кредитна політика в системі економічної політики держави і механізм її впливу на макроекономічні показники.
60. Нормативно-правові засади проведення грошово-кредитної політики.
61. Сучасні інструменти та механізми проведення грошово-кредитної політики.
62. Походження банків другого рівня та їх види.
63. Пасивні операції банків.
64. Активні операції банків.
65. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів.
66. Банківські послуги.
67. Небанківські кредитно-фінансові установи та їх роль в накопиченні капіталу.
68. Теоретичні засади, чинники зміни та формування пропозиції грошей.
69. Сутність грошово-кредитної політики
70. Типи грошово-кредитної політики.
71. Цілі грошово-кредитної політики
72. Інструменти грошово-кредитної політики
73. Основні режими грошово-кредитної політики центральних банків
74. Ліквідність банківської системи та механізм її забезпечення
75. Функції процента.
76. Формування процентної ставки за кредитом
77. Дисконтна ставка.
78. Нарахування проценту за цінними паперами.
79. Сутність валюти та валютних відносин.
80. Конвертованість валюти. Ознаки конвертованості.

81. Валютний ринок.
82. Валютний курс. Види валютних курсів.
83. Види валютних систем.
84. Валютні системи та валютна політика.
85. Міжнародні валютно-кредитні установи.
86. Формування світового ринку позичкового капіталу.
87. Структура світового ринку позичкового капіталу
88. Валютні операції світового ринку позичкового капіталу
89. Міжнародний кредит та його класифікація
90. Форми співробітництва України з міжнародними валютно-кредитними організаціями

8. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Поточний контроль

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- поточне тестування та опитування;
- індивідуальне завдання в формі аналітичного звіту;
- підсумковий екзамен.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття, правильність написання письмового контролю на семінарському занятті; результати пілотного опитування.

Під час контролю виконання індивідуальних завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягають: підготовка і презентація рефератів, а також участь у роботі наукової студентської конференції ЦНТУ (секція кафедри фінансів, банківської справи та страхування).

Оцінювання знань студентів, що складають іспит, здійснюється за 100-бальною шкалою. Бали переводяться в 4-х бальну шкалу та шкалу за системою ECTS у такому порядку:

Таблиця 8.1

Порядок конвертації 100 – бальної шкали у нормовану кількість балів для визначення підсумкової оцінки

Оцінка за системою ECTS	Визначення	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною системою
			Екзамен
A	Відмінно	90-100	5 (відмінно)
B	Добре	82-89	4 (добре)
C	Добре	75-81	4 (добре)
D	Задовільно	66-74	3 (задовільно)
E	Задовільно	60-65	3 (задовільно)
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	1-59	2 (Незадовільно)

9. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчальний посібник / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 336с.
2. Алексєєв І. Б. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. Б. Алексєєв, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
3. Булеєв І.П. Гроші та кредит /Булеєв І.П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 120с.
4. Гроші та кредит : підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – [6-те вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
5. Гроші та кредит : підручник / [Лютий І. О., Версаль Н. І., Любкіна О. В., Рожко О. Д.] ; за заг. ред. проф. І. О. Лютого – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
7. Гроші та кредит: Курс лекцій з навчальної дисципліни / За ред. С. І. Кручка – К.: ДІЯ, 2000р. – 132с.
8. Гроші та кредит: Підручник / За редакцією Б. С. Івасіва – Тернопіль: Видавництво “Карт - бланш”, 2000р. – 510с.
9. Гроші та кредит: підручник/С.К. Реверчук та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
10. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навчальний посібник / За ред. Б. Л. Луціва. 2-ге видання, перероблене – Тернопіль: Карт – бланш, 2000р. – 225с.
11. Гроші, банки та кредит: у схемах та коментаріях: Навчальний посібник / За ред. Б. Л. Луціва – Львів: Львівський банківський коледж НБУ, 1999р. – 156с.
12. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Текст] : Навч. посіб./ Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. – Харків: Світ книг. – 2015. – 672 с.
13. Демківський А. Гроші та кредит /Демківський А.Г.: Навчальний

посібник – К.: Дакор, 2007. – 528с.

14. Ільїна С.В. Гроші та кредит: навч. посібник /С.Б. Ільїна, В.П. Шило, В.І. Кисла. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 368с.

15. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: навч. посіб. / Коваленко Д.І.– [3-ге вид., змін. і доп.] - К.: ЦУЛ, 2011. – 352 с.9.

16. Колодзів О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодзів, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

17. Мазур І. М. Гроші і кредит: навч. посібник / І. Мазур, Т. Гретчук. – ваноФранківськ: Симфонія форте, 2011. – 320 с.

18. Мирун М.І. Гроші та кредит /Мирун М.І., Савлук М.І., Пуховкіна: Навч. метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ,2008. – 176с.

19. Михайловська І. М. Гроші та кредит: теорія / Михайловська І. М. – К.: Кондор, 2013. – 432 с.\

20. Савлук М.І. Гроші та кредит /Савлук М.І.: Підручник. – К.- 2006. – 598с.

21. Черненко Л. В. Гроші та кредит / Черненко Л. В. – К.: Кондор, 2013. – 364с.

22. Щетинін А.І.Гроші та кредит: Підручник: Вид.2-ге, переробл. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432с.

Додаткова

1. Банківські операції : підручник / [за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка].

– Тернопіль : Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.

2. Гальчинський А.С. Теорія грошей. К. – Основи, 1998. – 456с.

3. Енциклопедія банківської справи України / Ред. кол.: В.С. Стельмах та ін. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680с.

4. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валютах. Затверджено Постановою №492 Правління НБУ від 12.11.2003р.

5. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній та іноземній валюті. Затверджено Постановою правління НБУ №22 від 21.01.2004р.
6. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.
7. Положення про ведення касових операцій у національній валюті. Затверджене Постановою №637 правління НБУ від 15.12.2004р.
8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000р.
9. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999р
10. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року.
11. Скоморович І.Г. Історія грошей та банківництва: підручник / І.Г. Скоморович, С.К. Реверчук, Я.Й. Малик. – К.: Атіка, 2004. – 340с.
12. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник /За ред. А.М. Мороза і М.Ф. Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 2005. – 556с.
13. Циганова Т.М. Міжнародні організації: навчальний посібник / Т.М. Циганова, Т.Ф. Гордєєва. – К.:КНЕУ, 2001. – 340с.